

פרק א

וְאַרְצָהּ בּוֹ, וְאַכְפַּדְהָ, אָמַר ה' - וְאֵז, אֶרְצָה בְּבֵית, וְאַשְׁרָה בּוֹ אֶת שְׂכִינְתִּי (אֵת כְּבוֹד ה').

ט. פָּנָה אֶל הַרְבֵּה, וְהִנֵּה לְמַעַט - הִנֵּה עֵתָה, אַתֶּם פּוֹנִים לְעִבּוּדַת הַשָּׂדֶה, וְחוֹשְׁבִים לְהוֹצִיא תְבוּאָה רַבָּה, וְהִנֵּה מוֹצִיָּאָה הַשָּׂדֶה מֵעַט, וְהִבְאַתֶּם הַבַּיִת, וְנִפְחַתִּי בּוֹ - וּמָה שֶׁתְּבִיאוּ אֵל בְּתִיכֶם, אֲנִשׁוּב בּוֹ בְּפִי וְאַתֶּן בּוֹ קִלְלָה, יַעַן מָה נָאִם ה' צְבָאוֹת - בְּגַלֵּל מָה אֵין הַבְּרַכָּה שׁוֹרָה בְּמַעֲשֵׂה יָדֵיכֶם !?

יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר הוּא חָרֵב, וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ - בְּגַלֵּל בֵּית ה' הַעוֹמֵד חָרֵב, וְאַתֶּם רָצִים לִשְׁבֹּת בְּבִתְיֶכֶם.

י. עַל כֵּן עֲלִיכֶם, כִּלְאוֹ שָׁמַיִם מְטוֹל - לִכְן, עֲלִיכֶם לֹא יוֹרִידוּ הַשָּׁמַיִם טַל, (יַעֲצֹר הַטַּל בַּשָּׁמַיִם), וְהָאֶרֶץ כִּלְאָה יְבוּלָה - וְהָאֶרֶץ תִּמְנַע, מִלְּתֵת לָכֶם אֶת יְבוּלָה. (שְׂכַבְיִיכֹל, תַּעֲצֹר הַתְּבוּאָה בַּתּוֹךְ הָאֶרֶץ).

יא. וְאַקְרָא חָרֵב עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַהָרִים - וְקִרְאתִי לְיוֹבֵשׁ לְבוֹא עַל אֶרְצְכֶם וְעַל הַהָרִים, וְעַל הַדָּגָן וְעַל הַתִּירוֹשׁ וְעַל הַיְצִהָר, וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאֲדָמָה - יָבוֹא הַיּוֹבֵשׁ, וְעַל הָאֲדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל יִגְיַע כְּפָיִם - ר"ל, שֶׁלֹּא יִצְלִיחוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם.

יב. וַיִּשְׁמַע זָרְבָבֶל בֶּן שִׁלְתִּיאֵל, וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְכָל שְׂאֵרֵי הָעָם, בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיהֶם,

וְעַל דְּבַרֵי חֲגִי הַנְּבִיא - וְאֵל דְּבַרֵי חֲגִי הַנְּבִיא, כִּפְאֲשֶׁר שָׁלְחוּ ה' אֱלֹהֵיהֶם - לְזִרוֹם עַל בְּנֵי הַבַּיִת,

וַיִּירָאוּ הָעָם מִפְּנֵי ה' :

יג. וַיֹּאמֶר חֲגִי מִלְּאֲדָה ה' - שְׁלִיחַ ה', בְּמִלְאָכוֹת ה' - בְּשִׁלְיחוֹת ה', לָעָם לֵאמֹר, אֲנִי אֶתְכֶם נָאִם ה' - וְאֵל תִּפְחָדוּ מִלְּבַנּוֹת הַבַּיִת שֶׁלֹּא בְרִשׁוֹת דְּרִיגוֹשׁ הַמֶּלֶךְ.

יד. וַיַּעַר ה', אֶת רוּחַ זָרְבָבֶל בֶּן שִׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה - ה' עוֹרֵר, אֶת רִצּוֹן זָרְבָבֶל שֶׁר יְהוּדָה, וְאַת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל - וְאַת רִצּוֹן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְאַת רוּחַ כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם - וְאַת רִצּוֹן כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם שֶׁבִירוּשָׁלַיִם,

וַיָּבִאוּ וַיַּעֲשׂוּ מִלְּאָכָה בְּבֵית ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם - הַתְּחִילוּ לְהַכִּין אֶת צַרְכֵי הַבְּנִין.

א. בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדְרִיגוֹשׁ הַמֶּלֶךְ - דְּרִיגוֹשׁ בֶּן אֶסְתֵּר וְאַחֲשֵׁרוּשׁ, בַּחֲדָשׁ הַשְּׁשִׁי בַּיּוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ - ב - א' בַּחֲדוּשׁ הַשִּׁישִׁי,

הָיָה דְבַר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא - שְׂאֲחָר שְׁעֵלוּ בְרִשׁוֹת כּוֹרֵשׁ, לְבַנּוֹת הַמִּקְדָּשׁ, נִפְסְקָה הַבְּנִיָּה מִפְּנֵי כְּתַב הַשְּׁטָנָה שֶׁשְׁלַחוּ לוֹ צְרִי יְהוּדָה. בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדְרִיגוֹשׁ, הִתְנַבֵּא חֲגִי עַל חִידוּשׁ הַבְּנִיָּה, אַחֲרֵי שֶׁמִּלְאוּ 70 שָׁנָה לְגַלּוֹת.

אֶל זָרְבָבֶל בֶּן שִׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה - אֵל זָרְבָבֶל בֶּן שִׁלְתִּיאֵל מוֹשֵׁל יְהוּדָה,

וְאֵל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֵאמֹר :

ב. כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת לֵאמֹר, הָעָם הַזֶּה אָמְרוּ - יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים, לֹא עֵת בָּא, עֵת בֵּית ה' לְהִבְנוֹת - שְׁעַדִּיין, לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן לְבַנּוֹת אֶת בֵּיהֶמ"ק.

ג. וַיְהִי דְבַר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר :

ד. הַעֵת לָכֶם אַתֶּם לִשְׁבֹּת בְּבִתְיֶכֶם סְפוּנִים - הָאֵם עַכְשָׁיו הַזְּמַן, לִשְׁבֹּת סְפוּנִים תַּחַת תַּקְרַת בְּתִיכֶם,

וְהַבַּיִת הַזֶּה חָרֵב - כִּאֲשֶׁר בֵּית ה' עוֹמֵד בְּחֻרְבָּנוֹ !?

ה. וְעַתָּה כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל דְּרִכֵּיכֶם - שִׁימוּ לְבַבְכֶם לַכֵּךְ, שְׂאֵין בְּרַכָּה בְּמַעֲשֵׂה יָדֵיכֶם. (כָּל עוֹד הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב)

ו. זָרְעֵתֶם הַרְבֵּה, וְהָבֵא מַעַט - הִנֵּה, זוֹרְעִים אַתֶּם הַרְבֵּה, אֲדָךְ מְבִיאִים לְבִתְיֶכֶם מֵעַט יְבוּל, אֲכֹל, וְאֵין לְשִׁבְעָה - אוֹכְלִים וְאֵינֶם שְׁבַעִים, שְׁתוּ, וְאֵין לְשִׁכְרָה - שׁוֹתִים יַיִן, וְהֵיין וְאֵינוּ מְשַׁכְּרִים,

לְבוֹשׁ וְאֵין לָחֶם לוֹ - לּוֹבְשִׁים בְּגָדִים, וְאֵינֶם מַחֲמָמִים אֶת הַלּוֹבֵשׁ,

וְהַמְשַׁתְּפֵר, מִשְׁתַּפֵּר אֶל צְרוּר נְקוּב - וְכֹסֶף מְשִׁכּוֹרֵתֶם, אֵין בּוֹ בְּרַכָּה, וְכֵאֵילוּ יֵשׁ חוֹר בְּצִרוּר הַכֹּסֶף. (צְרוּר - קֶשֶׁר שֶׁל בְּגָד, לְשִׁמּוֹר הַכֹּסֶף בַּתּוֹכוֹ)

ז. כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל דְּרִכֵּיכֶם - שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל זֹאת, לְהַטִּיב דְּרִכֵּיכֶם עַל מָה שֶׁאַצּוּהָ אֶתְכֶם.

ח. עֲלוּ הָהָר, וְהִבְאַתֶּם עֵץ, וּבְנִינוּ הַבַּיִת - עֲלוּ לְהָר, וְהִבְיָאוּ מִשָּׁם עֲצִים לְבַנּוֹת אֶת בֵּיהֶמ"ק,

ח. לי הפסוף ולי הזָהב נָאם ה' צְבָאוֹת - ובידו, להביא את הכסף ואת הזהב אל ביתי. (לביהמ"ק)

ט. גְדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, אָמַר ה' צְבָאוֹת - עוד יהיה כבוד הבית השני, גדול מהבית הראשון, (י"א: בשנים, וי"א: בבנין. וזה וזה היה, כי בית ראשון עמד 410 שנה, ובית שני 430 שנה, וכן היה גדול בבנין, כמו שכתוב בדברי רז"ל ובספר יוסף בן גוריון כי הבנין שבנה הורדוס, לא נראה מעולם בנין טוב ונאה כמוהו)

ובמקום הַזֶּה אֶתֵּן שְׁלוֹם נָאם ה' צְבָאוֹת - ושלום אתן בירושלים.

י. בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה, לַתְּשִׁיעִי - ב - כד' לחודש התשיעי,

בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיוֹשׁ, הָיָה דְבַר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לְאֹמֵר:

יא. כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, שְׂאֵל נָא אֶת הַכַּהֲנִים תּוֹרָה לְאֹמֵר - שאל את הכהנים, בתורת טומאה וטהרה.

יב. הֲנִי יֹשֵׁא אִישׁ בְּשֵׁר קֹדֶשׁ בְּכַנֵּף בָּגְדוֹ - הנה, אם יקח אדם, בשר נבילה, או שרץ (אב הטומאה) בתוך כנף בגדו, ("בשר קודש" - בשר שנקדש, שנבדל לאיסור; כמו: "לא תזרע פרמך פלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרם" - שתוקדש לאיסור, דברים כב', ט')

וְנִגַע בְּכַנְפוֹ - וכנף הבגד נגע בבשר הנבילה, (הרי הבגד - ראשון לטומאה),

אֶל הַלֶּחֶם - ונגע כנף הבגד בלחם, (הרי הלחם - שני לטומאה)

וְאֶל הַנְּזִיד - והלחם נגע בתבשיל, (הרי התבשיל - שלישי לטומאה)

וְאֶל הַיַּיִן, וְאֶל שְׁמֵן, וְאֶל כָּל מֵאֲכָל - והנזיד, נגע ביין או בשמן או בכל מאכל, (והרי הם - רביעי לטומאה)

הִיִּקְדָּשׁ - האם מאכלים אלו נטמאו?

וַיַּעֲנוּ הַכַּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא - ענו הכהנים שמאכלים אלו לא נטמאו, וטעו בכך. (שלא ידעו שבקודש, אף הרביעי נטמא)

יג. וַיֹּאמֶר חֲגִי, אִם יִגַע טִמְא נֶפֶשׁ בְּכָל אֵלֶּה - אם נגע הבגד במת עצמו, והרי הוא אב הטומאה כטמא נפש, ונגע בכל אלו המאכלים, (נגע הבגד בלחם ונהיה הלחם ראשון לטומאה, והלחם נגע בנזיד ונהיה הנזיד שני לטומאה, והנזיד ביין, שמן או כל מאכל ונהיו המאכלים שלישי לטומאה),

הִיִּטְמָא - האם מאכלים אלו יטמאו?

וַיַּעֲנוּ הַכַּהֲנִים, וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא - ויפה ענו. (ששלישי בקודש, ידעו שטמא)

טו. בַּיּוֹם עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ, בְּשִׁשִּׁי - בכד' לחודש השישי,
בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיוֹשׁ הַמֶּלֶךְ - התחילו להכין את צרכי הבנין.

פרק ב

א. בְּשִׁבְעִי, בְּעֶשְׂרִים וָאֶחָד לַחֹדֶשׁ - ב - כא' לחודש השביעי,
הָיָה דְבַר ה' בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לְאֹמֵר:

ב. אָמַר נָא אֶל זָרְבָבֶל בֶּן שְׁלֵתִיאֵל פַּחַת יְהוּדָה, וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְאֶל שְׂאֵרֵי הָעָם לְאֹמֵר:

ג. מִי בְּכֶם הַנְּשָׂאֵר, אֲשֶׁר רָאָה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה בְּכַבּוּדוֹ הָרִאשׁוֹן - מי בכם שנשאר מהגלות, וראה עוד את הבית הראשון בכבודו הגדול,
וּמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה, הֲלוֹא כְּמָהוּ כְּאִינוּ בְּעֵינֵיכֶם - והבית שעומד כעת, נחשב כאילו אינו קיים כלל.

ד. וְעַתָּה חֲזַק זָרְבָבֶל נָאם ה', וְחֲזַק יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְחֲזַק כָּל עַם הָאָרֶץ נָאם ה', וְעֲשׂוּ, כִּי אֲנִי אֶתְכֶם נָאם ה' צְבָאוֹת - ועתה, התחזקו לבנותו, ועשו את אשר אצווה עליכם, ואז אהיה אתכם להטיב לכם.

ה. אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר פָּרַתִּי אֶתְכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם - שמרו את הברית (שמירת התורה והמצוות) שכרתי אתכם בצאתכם ממצרים,
וְרוּחִי עֹמֵדָת בְּתוֹכְכֶם, אֵל תִּירָאוּ - רוח הנבואה עדיין עומדת עמכם, ולכן אל תיראו, ושמרו הברית.

ו. כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת,
עוֹד אַחַת מְעַט הִיא - הנה, עוד מלכות אחת (יו),
תִּמְשׁוּל בְּכֶם אַחַת מִלְכוֹת פָּרַס, וּמְעַט זְמַן תִּמְשׁוּל בְּכֶם,
וְאֲנִי מְרַעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הַחֲרֹבָה - ובניסים העצומים שאעשה לכם בזמן ההוא (בזמן החשמונאים), כביכול, ירעדו השמים, הארץ, הים והיבשה.

ז. וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם, וּבָאוּ חֲמֹדַת כָּל הַגּוֹיִם - ומתוך החרדה שיחרדו הגויים, יבואו עם כְּלֵי חֲמֹדַתְם, לבית ה',
וּמְלֵאתִי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה כְּבוֹד, אָמַר ה' צְבָאוֹת:

יט. העוד הזרע במגורה - שימו ליבכם, האם יש עוד זרע במגורה? (מקום אסיפת התבואה),

ועד הגפן והתאנה והרמון ועץ הזית לא נשא - וגם עצי הגפן, התאנה, הרמון והזית לא נושאים פירותיהם,

מן היום הזה אברך - אבל מיום זה, אביא ברכה במעשה ידיכם.

כ. ויהי דבר ה' שנית אל חגי, בעשרים וארבעה לחדש לאמר - נבואה שניה באותו היום.

כא. אמר אל זרובבל פחת יהודה לאמר, אני מרעיש את השמים ואת הארץ - הנה אני מרעיד את השמים והארץ.

כב. והפכתי כסא ממלכות, והשמדתי חזק ממלכות הגוים - אהפוך את כסא ממשלת מלכות פרס, ואשמיד את חוזקם,

והפכתי מרכבה ורכביה - אהפוך את מרכבותיהם עם רוכביהם,

וירדו סוסים ורכביהם - ויפלו לארץ, איש בחרב אחיו - ומרוב המהומה שאתן בהם, יהרגו איש את אחיו.

כג. ביום ההוא נאם ה' צבאות, אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה', ושמתיך כחותם, כי כך בחרתי נאם ה' צבאות - אך אותך זרובבל, אקרב אלי, כחותם שלא מסירים מהיד, כי כך בחרתי להנהיג את ישראל.

כד. ואתה זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה', ושמתיך כחותם, כי כך בחרתי להנהיג את ישראל. (ואמרו רז"ל: גדולה תשובה שקורעת גזר דין של אדם, שנאמר: "כתבו את האיש הזה עירי" - את יהויכין, שימות בלי בנים (ירמיהו כב' ל') וכיון שעשה תשובה, נהפך לו גזר דין לטובה, ונולד לו בן בבית האסורים, ועוד נגזר עליו: "חי אני נאם ה', אם יהיה כניהו חותם על יד ימיני, כי משם אתקנד" (ירמיהו כב' כד') (וכיון שעשה תשובה נהפך לו לטובה, ואמר לזרובבל בן בנו: "ושמתיך כחותם...")

יד. ויען חגי ויאמר, כן העם הזה וכן חגי הזה לפני נאם ה', וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם, טמא הוא - כמו שטעיתם בשאלתי הראשונה, כך טועים אתם וכל העם בדברי התורה, ואם לא תתנו אל ליבכם ללמוד, כל מעשה ידיכם שתקריבו לפני ה', טמא הוא.

טו. ועתה שימו נא לבבכם, מן היום הזה ומעלה - מהיום והימים שעברו,

מטרם שום אבן אל אבן בהיכל ה' - לפני שהתחלתם, לשים אבן על אבן בבנין בית ה'.

טז. מהיותם בא אל ערמת עשרים - מכך שהיו באים לערימה שראויה היתה להוציא 20 סאה, והיתה עשרה - והנה מצאו בה רק 10 סאה,

בא אל היקב, לחשף חמשים פורה, והיתה עשרים - וכשבאים אל היקב שהיתה ראויה למלאות ממנה 50 פורה (שם מידה), מוציאים ממנה רק 20 פורה, עליכם להבין, שמאיתי אין הברכה שורה במעשה ידיכם.

יז. הפיתי אתכם בשדפון ובירקון ובברך את כל מעשה ידיכם - הכיתי את תבואתכם, בשדפון (שדפון - שהתבואה מוכה ומתייבשת מהרוח, כמו: "שדופות קדים"), בירקון (ירקון - שהתבואה מתייבשת והופכים למראה ירוק), ובברך,

ואין אתכם אלי נאם ה' - ואין אתם פונים אלי לשוב בתשובה.

יח. שימו נא לבבכם, מן היום הזה ומעלה, מיום עשרים וארבעה לתשיעי, למן היום אשר יסד היכל ה' שימו לבבכם - שימו ליבכם, לברכה שאביא עליכם, מיום כד' בכסלו, שבנו את יסודות ההיכל.